

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 4. ФЕВУАРА 1879.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 п. месечно. — Претилата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак.)

„Давиде, одавно сам ја теби рекао, да ствар свршиш, да се венчаш, или да прекинеш тај однос, јер ће бити зло. Говори се, да гроф одлази к твојој љубазници и онда, кад ти ниси код ње, а за то и нисте у последње време играли заједно, што је то тако било удешено, да се гроф може рахат проводити и забављати с Корнилијом докле ти играш у позоришту.“

„Човече, удавићу те! Докажи ми то, осведочи ме! Хоћу да се уверим. Не ћу да будем убица. „Не убијај!“ учила ме је моја покојна добра мати. Осведочи ме, докажи ми!“

„Та човече, бог с тобом! Не дрмусај ме тако, за бога! — Подераћеш ми хаљине, за име божије — ето си ми већ два дугмета откинуо — нек вас обоје носи враг, јер нити ћеш ми ти, ни твоја обожавана Корнилија купити нов капут!“

„Али ја се морам осведочити!“

„Та не вичи тако! Ја ти само кажем, што већ свак овде зна и о чему говори већ цела варош!“

„Свак зна — говори цела варош? Е, па добро. Играју вечерас „Отело.“ Створићу вам новог Отела. Шекспир га је рђаво написао. Прни шаптач није Јаго, Корнилија није Дездемона, а гроф је сртнији него Родриго. Али ће Отело ипак да убија. — Хајд' сад к грофу. Још је јутро — а у то доба имају и глумци приступа к њему! — —

„Милостиви господине грофе!“

„Ах, остави се тих титула! Седи, да се мало разговарамо. Да, збиља! Чујем за неке тужбе против тебе. Па онда си нам као редитељ забранио, да за време представе не сменим долазити на позорницу!“

„То ја сматрам за своју дужност. Ви сте, господине грофе, вазда наше глумице толико за-

бављали и заговарали иза кулиса, да су се често закашњавале, и збуњивале на позорници; а због тога су се догађале и друге незгоде. У публици пак има још ѡуди, који глумицама не опраштавају погрешака за љубав њиховој лепоти. У осталом, од данас нисам више редитељ.“

„То, пријатељу, ниси требао чинити! Кажу ми, да се бојиш због Корнилије. До врага — та она те воли, да не може бити већма! А осим тога је невина као јагње, а строга као калуђерица. — Заиста је смешно страховати ради такве девојке. Ха, ха, ха!“

„Ха, ха, ха!“ — смејао сам се и ја гласно, и то таким тоном, да је гроф одмах постао озбиљан. Настанде кратка тишина.

„Но, хајд' да доручкујеш са мном!“ — рече гроф.

„Хвала лепо. Дошао сам само, да вас запитам за савет у некој ствари.“

„Е, па дед' да чујем.“

„Ја љубим ту девојку — —

„А девојка опет љуби тебе. Скоро ћете се венчати, и ја ћу вам бити кум, па ћемо весело провести сватове!“

„Молим, молим, стрпите се мало! Човек неки, знатан неки човек, довео је ту девојку у зао глас. Свет говори за њом свашта; ја пак не могу да верујем, јер немам доказа. Али човека тог прецизирим и мрзим. Свет је овај сувише тесан за нас двојицу. Отишао сам дакле к њему, па сам се спрам њега, баш као сада спрам вас, господине грофе, и рекао сам му у очи, да је јадан зликовац, клеветник, казао сам му у очи, да је прост, глуп нитков. Шта мислите, господине грофе, хоће ли се тај човек сад тући са мном?“

„Ако си племић, Давиде, онда хоће.“

„Нисам, племић нисам.“

„Е онда се не може то примити ни за увреду, него може највише дозвати слугу, па ти показати врата. Такав је закон за увређену част, или ако ти се боље допада, таква је предрасуда от-

меног, племенитог света. Па онда, и да си племић, ти си још и глумац, а код нас је глумац — лакрдијаш, комедијаш. То је доста жалосно, али је доиста тако!“

(Наставиће се)

Е Р Н Е С Т О Р О С И.

(Свршетак.)

Ко би могао да опише прелазе, помешане осећаје, борбу радости са тугом, што нас све тако потреса кад их износи Роси. Једно му око плаче, а друго се смеје. Сад је Роси тужан, чисто би да свисне од туге, — док си тренуо, одваја се са усана му смех, па се тако слатко смеје, као да му је кавкав тешки камен пао са срца.

Росијев „Корадо“ је ремек глумачке технике, почевши од маске, па до последњег призора, у коме описује смрт, којом умире узвељено срце мужа и оца.

„La morte civile“ је којешта од комада и времди само у рукама таког анатома људских осећаја, као што је то Роси.

„Корадо“ росијев умире друкчије него „Отељо“ му. Ми држимо, да Росији у приказивању смрти управо и нема нара. „Корада“ — херкула телом — чисто нестаје под теретом тужнога искуства, да су га љуба и дете проклели, да је са кrvава злочина, са робије од петнаест година, за увек искључен из друштва, да за њега нема вишег среће у породици. Тело је клонуло, глас му је дошао потмуо, очи му се преврћу, образ му је све то тамнији. „Корадо“ се хвата за прса, срце му бије грчевито, осећа, да му је смрт близу. Када ћерка, и не слутећи да је то отац

њезин, отури робијаша од себе, снага му малакше, колена му клецну, ноге му чисто клону, и то херкулско тело груне о тле, наговешћујући, да је смрт близу. Поплашена ћерка диже га, њезином помоћу мучно се исправља, али га ноге не држе више, клоне на столицу. Ћерка се моли богу за њега. То му улије нову снагу. Мучно се подигне, стане више кћери, која клечи, нагиње се, блажен, да тихо пољуби своје мило дете по коси. После тога клоне опет на столицу, слабим гласом одаје само детету тајну, да је она, коју му ћерка воли као своју помајку — њезина права мати. Усхићена кћи грли захвално несретнога роба — и са овог првог загрљаја љубљенога детета добија он, отац на умору, нову снагу. У тој чистој срећи својој прашта се са животом.

Жена и пријатељ похитали су Кораду, да га виде. Дижући још руку, да благослови ту нову звезду, издише он у наручу пријатеља и жене. Ћерка клечи пред њиме, последње блаженство засија му у очима, понда му се очи гасе, последњи уздах одваја се грчевито из измучених груди — тело клоне кло да је од олова.

Урнебесно кличање наградило је Росија за овај приказ, којим се опростно од пештанске публике.

И И С Т И Ч И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

(„Саћурица и шубара“. Шаљива игра у 4 чина, с невањем, из живота иноћне иришке слепачке академије, од Илје Округића Сремца.) Приказана у уторак 30. јан. о. г.

Књижевност наша, и српска и хрватска, не може се баш похвалити изобилјем таквих глума, у којима је предмет приказа карактера из нашег народног, сеоског живота. Код сваког народа, а особито код нашег, заузима тежачки (паорски) сталеж најзапамћенији положај, не само по мнопозицији, већ и по важностији својој. Он живи најудаљеније од додира са туђим установама, најочуваније од утицаја страшних елемената — у њему се и мораде најживље очувати и својство и особина, и бола и лоша страна љасцелога на-

рога. Тога ради и треба да му је рад и уживање главни предмет његових песника. Али то, на жалост, није; тек по гдекоји му се син појави, да, било у песми, причи или глуми, изнесе на видело по гдекоју црту, по глаској живљи до-гајај из толи бујна му живота.

Међу песницима, који се скоро само баве народним уживањем и народном бедом, заузима врло важно, тако рећи најважније место: Илја Округић Сремац, католички парох у Варадину. До сад је написао четири глуме, у којима је верно нацртао живот народља нашег, и српске и хрватске му половине. Међу тим глумама је, без икакве сумње, најодличнија и најсавршенија „Саћурица и шубара“.

Није нужно, да се дубље унустимо у причу њену. Она

је прошла кроз сав народ наш, њоме се учпо, у њојзи је уживao и тежак и занатлија, и трговац и званичник, и стар и млад, и мушки и женско. Природни карактери, типови, здрава шала, народне изреке — све је то од велика утицаја на нас. А да је „Саћурица и шубара“ заиста таква глума, која неће никад нестати са репертоара нашег, види се по одзину од стране публике. Искрено признати морамо, да нам се срце заиграло од радости, гледећи, како је наш народ у уторак журно хитар у позориште, да види себе и на позорници. То је најбољи знак вредности „Саћурице и шубаре“, кад иде у позориште онај, о коме је разговор. Писац може, смешећи се, слећи раменима, кад чује ову или ону примедбу — народ, што га је напретао, показује му дезом, да ће му „Саћурица и шубара“ живити на позорници, докле год устраје и самог народа.

Тако су и схватили глумци наши свој задатак. Слепца Пантелију приказао је Ружић тако ваљано, да — ми заиста чемамо речи, да му признамо одличну му приказу. И Јукић, као слепац Арсеније, беше добар, те нам потврђиваше пресуду о њему: треба труда. Хусар Мита беше у рукама Марковића, дакле у добром. Солга Гуљић спада међу улоге Зорића. Живаста брица Шурић, у приказу Добриновићевом, беше оријинал од главе до пете. Гђа Л. Хаџићева, чији мно орган имадосмо прилике чути, задовољила нас и игром и појавом својом. Рајчевићу (Ђурићу) дали бисмо савет, да своје улоге добро научи; од њега може временом бити честит глумац, — али одмах од трењутка, кад се први пут ступи на позорницу, није нико био уметник. Највећа је штета за сваког почетника, који држи, да је и глумац, кад је већ на позорници. С тога се и догађа, да се забатали у учењу своје улоге, у мотрењу на кретање и нагласак. Да је С. Рајковић оз хусарског стражмештера створио ваљан тип, није нужно ваљда ни да споменемо.

К. Р.

П О З О Р И Љ Т Е .

* (Јосиф Бунић) Наш скромни Бунић, до преклане члан наше позоришне дружине, који је као стројилац на нашој позорници грмио, ведро и облачио, сави се сада по туђем свету као „мимичар и приказивач мајмунских улога“, а с уметничким именом Џон Џексон (John Jaksolin). Бунић, видећи, да нема код нас поља за његов дар, отиде најпре у Беч, где после дуге муке и пењења једва на једине јаде добије дозволу, да игра мајмунске улоге. Ту удари Бунић темелј свом напретку. Одмах га прими неки позоришни подузимач за неко немачко позоришно друштво, те с њиме пропутује он по Аустрији, Пруској, Баварској, Саксонској, Елсаској и Лотарингији. Свуд се туда тако допадне, да га стану особито одликовати. Сад га другаче и не зову, него „славним и чуvenim приказивачем мајмунских улога.“ Ма да је сјајно наплаћен и лепо одликован, ипак није задовољан, јер га жеља вуче кући, на свој завичај, чезне за својим пријатељима овде.

О његовом раду као мајмуна у туђем свету пише „Завести“ њен дописник из Костанца ово: „Ала сам се обратовао, кад сам овде, у туђем свету, нашао старог познаника — нашег „првог српско-хрватског мађичара и мајмуна.““ По што се поздрависмо и својски поразговарасмо, стаде ми Бунић причати, чим се бави и што га је овамо довело. И-

спомедио ми је и то, како је мучно и опасно приказивање мајмунских улога, па ми онда рече:

„У Вирцбургу сам у комаду „Доми, американски мајмун“ пао на позорницу са 2 и по хвата високе стене, те сам се јако озледио; јер у том комаду морам с једне стене на другу преко целе позорнице с дететом скочити. Том приликом пао сам с дететом; њему није било ништа, јер ми је остало у рукама, али ја сам се обвезнано, тако, да сам једва после 10 минута дошао к себи Угривао сам главу, угњечио груди, одерао колена и лактаве. Чим сам се осветио, морао сам наставити представу, па одмах за тим пуштовати у Аисбах, те тамо опет представљати. То је била најжалоснија и најтежа представа у мом животу. Публика је тапшала и смејала се, а није знала какве болове трим, и да ми сузе теку низ лице. До душе уживам поштовање и славу на све стране, али је тежак и мучан мој посао. Ко не верује, нека покуша, па нека само два минути трчи четвороношке, па ће се уверити; а ја морам на свакој представи са великим брзином по 2 сада трчим и да се верем. Пут славе, па ма и мајмунске, обично је трњем обасут.“

Толико ми је причао г. Бунић, односно Џон Џексон о свом животу и о своме „мимичко-мајмунском“ уметничком делању.

Био сам и на представи једној, на којој је играо г. Бунић у лакриди „Мајмун и младожења“ од Нестроја Приказао је донста дивно мајмуна „Мамока“ и очарао је публику својом природном игром, тако, да тапшању и изазивању није било краја. И маска, и кретање и цео изглед му тако вара, да човек мисли да види правог чимпанза. Овдашње и све оближње новине изражавају се о њему врло повољно. Тако и. п. „Констанцер Тагеблат“ пише: „Приказ Џексоновог Маринизета био је са свим изврстан и публика је приказивача одликовала честим и живахним изазивањем и одобравањем. Позивамо све пријатеље хумора, да дођу у позориште, па да се науžивају представом тога чуvenог приказивача мајмунских улога.“

За њега се пишу засебни позоришни комади, који се особито допадају. Читао сам и у „Штутгартер Цајтунг“ и „Улмер Тагблат“ веома похвалне критике о њему. Особито се допао у позоришној игри: „Немак и његов мајмун“.

И тако се наш скромни Бунић слави по туђем свету. Жеља му је само, да и нашем свету покаже своју мајмунско-уметничку вештину.“

Бунић се сада налази у Пфорцхајму у Баденској. У последњем свом писму, што га је писао једном свом пријатељу, пише, да му се пошљу српски листови, јер их по Немачкој нема. Ево цако вели у том писму: „Већ сам се веома захледео читати српских новина, кад већ, на жалост, немам с киме да се српски разговарам. Много ми је стало до тога, да дознам, шта се догађа међу милим српским народом. Овде су ме, истинा, покрстили, али ми срца покрстити не ће, док ми је на раменима ове моје мајмунске главе.“

Како што видимо, наш Бунић постао је филозофом, па исмеја самог себе. Ми му желимо од свег срца сваку срећу и напредак; а кад се насети славе у туђем свету, нека слободно дође овамо међу своје старе пријатеље, који ће га дочекати раширеним рукама.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

21. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 4. ФЕБРУАРА 1879.

Г Р А Н И Ч А Р И.

Позоришна игра у 3 чина, с песмама, од Ј. Фрајденрајха, за српску позорницу удесио
А. Хадић, музика од А. Максимовића.

О С О В Е:

Бранко Срнић, обрштар	.	Зорић.
Милева, жена му	.	Б. Хадићева.
Даница, кћи им	.	М. Максимовићева.
Каролина Либхерц, собарица	.	Л. Хадићева.
Смиљанић, трговац	.	Лукић.
Андреја Миљевић,	.	Ружић.
Маџа, жена му	.	Д. Ружићка.
Милка, кћи му	.	*
Грга Петровић, крчмар	граничари и граничарке.	Добриновић.
Јођа Бочић	.	Јовановић.
Сава Чујић	.	Марковић.
Марта	.	Ј. Поповићева.
Сима, андријин слуга	.	Поповић.
Мара, слушкиња	.	Љ. Зорићева.
Васа Петровић, тамничар, стриц андријин	.	Рајчевић.
Наредник	.	Ћирић.

Официри, војници, стражари, граничари, грађани и свирачи. — Збива се у граничарској регименти.

У уторак 6. фебруара: „Ловудска сиротица.“ Позоришна игра у 2 раздела, а 4 чина,
написала Шарлота Бирх-Пфајферова, превео А. Мандровић.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи
тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после по-
дне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.